

Ammunisjon til diskusjon:
En analyse av feministisk engasjement på
sosiale medier

Rikke Storvik Sjøhelle

SOS2900 – Bacheloroppgave i sosiologi
Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU
Vår 2019
Ord: 9259

Forord

Først og fremst vil jeg takke min veileder Melanie for god veiledning og støtte til å gjennomføre et så spennende prosjekt. For det andre vil gi en stor takk til informantene mine for at de stilte opp. Takk for at dere åpnet dere med tanker og erfaringer og ga meg så mye å skrive om. Uten dere hadde ikke oppgaven vært mulig. For det tredje vil jeg også rette en takk til Ingvill Stuvøy på institutt for sosiologi og statsvitenskap for viktig og god ryddehjelp i oppgaven da jeg sto fast. Jeg vil også rette en varm takk til familien min som heier og ringer når jeg har stått fast og for at dere har lest igjennom med tilbakemeldinger og språklige forbedringer. Tusen takk til Tobias som alltid hører på hva jeg tenker om alt, som for eksempel denne oppgaven. Takk til min faste lese-, skrive- og lunjspartner gjennom to år, Johanne. Takk til alle venner som har hørt meg skravle om bachelor dette semesteret.

Trondheim, mai 2019

Rikke Storvik Sjøhelle

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	5
2	TEORI OG TIDLIGERE FORSKNING	6
2.1	FEMINISTISK HISTORIE	6
2.2	DAGENS FEMINISME	8
2.3	TIDLIGERE FORSKNING	9
2.4	SOSIALE MEDIER SOM PLATTFORM FOR SAMFUNNSENGASJEMENT	10
2.4.1	<i>Meningsutveksling</i>	10
2.4.2	<i>Sensurering og usikkerhet</i>	10
2.4.3	<i>Motoffentlighet</i>	11
2.5	MEDBORGERSKAP	11
2.6	KONKRETISERING AV OPPGAVEN	12
3	METODE	12
3.1	VALG AV METODE: KVALITATIVT DYBDEINTERVJU	12
3.2	ABDUKTIV TILNÆRMING	13
3.3	FORSKNINGSINTERVJUENE	14
3.4	UTVALGSPROSESS OG GJENNOMFØRING AV INTERVJU	14
3.5	ANALYSEPROSESS	14
3.6	FORSKERS ROLLE	15
3.7	DATAKVALITET	16
4	ANALYSE	16
4.1	KATEGORI 1: HVA INNEBÆRER DET Å VÆRE MEDLEM?	16
4.2	KATEGORI 2: GRUPPAS EGENSKAPER	18
4.2.1	<i>Medlemmenes interesse for gruppa</i>	18
4.2.2	<i>På samme lag</i>	18
4.2.3	<i>Kvinneforum</i>	18
4.2.4	<i>Debatkultur</i>	19
4.3	KATEGORI 3: FEMINISTISK MOBILISERING	20
5	DISKUSJON	22
5.1	MEDLEMMENES BRUK AV DEN SELSKAPELIGE	22
5.2	GRUPPAS EGENSKAPER	23
5.2.1	<i>Sosialt fellesskap og motoffentlighet</i>	23
5.2.2	<i>Sensurering og usikkerhet</i>	23
5.3	FEMINISTISK MOBILISERING	24
5.3.1	<i>Utøvelse av samfunnsengasjement</i>	24
5.3.2	<i>Nyanser i mine funn</i>	25
6	AVSLUTNING	26
	LITTERATUR	27
	VEDLEGG	29
	INNLEGG PÅ DEN SELSKAPELIGE	29
	INTERVJUGUIDE	30
	SAMTYKKESKJEMA	32

1 Innledning

Høsten 2017 mobiliserte kvinner over store deler av verden i en bevegelse på sosiale medier som handlet om å dele historier om overgrep og seksuell trakassering ved å bruke emneknaggen #metoo. Metoo handlet og handler fortsatt om å dele historier på sosiale medier der hovedfokuset er seksuell trakassering i arbeidslivet og i fra andre med maktposisjoner (Orgeret, 2019). Praktisk mobilisering av feminisme på sosiale medier blir omtalt av sosiolog Cathrine Holst (2017) som et eksempel på den fjerde bølgen feminisme.

Flere har forsket på feminisme som diskuteres på internett. *Hashtagfeminisme*, *onlinefeminisme*, *feminisme* og *internettaktivisme* er flere begreper som dukker opp i tidligere forskning (Dixon, 2014; Munro, 2013; Schuster, 2013). Flere forskere omtaler dette som en del av en fjerde bølge feminisme (Munro, 2013; Holst, 2017). Cathrine Holst mener det kan sees i sammenheng med kommunikasjon og mobilisering på sosiale medier (Holst, 2017). Dette vil jeg prøve å finne mer ut av. I Norsk sammenheng er Facebookgruppa *Den Selskapelige* et eksempel på et internettforum der feminisme diskuteres. Gruppa består kun av kvinner og diskuterer kvinnerelaterte saker og spørsmål, Gruppa er opprettet etter inspirasjon fra *Den Selskabelige Diskusjonforening* som ble startet av kvinnesaks kvinne Marie Høeg i 1896. I dag er Den Selskapelige «et uformelt sted å tenke høyt rundt det å være kvinne. ... Hensikten er at så mange som mulig skal tørre å bidra og delta i diskusjonene.» (sitert direkte fra gruppas beskrivelse). Gruppa har rundt ni tusen medlemmer og 9 administratorer som har i oppgave er å moderere gruppa, ved å følge med på om medlemmene forholder seg til gruppas regler.

Den Selskapelige har fått oppmerksomhet i norsk presse i 2014 med en debatt om hvorvidt gruppa er et «hemmelig kvinnekalas» der kvinner kritiserer menn, eller et nødvendig frirom der kvinner har snakke fritt om det å være kvinne (Lunde, 2014; Salles, Vik & Tesdal, 2014). I 2019 ble gruppa omtalt som et sted der kvinner kunne dele historier om metoo (Enge, 2018) At kvinner fra hele landet diskuterer kvinnerelaterte kjønnsstatistikker og spørsmål inne på et lukket forum reiser noen spørsmål om hva dette forteller oss om feminisme i dag og hvordan feministisk mobilisering foregår. Jeg er nysgjerrig på om denne Facebookgruppa kan være et eksempel på en del av den fjerde bølgen feminisme, min problemstilling er derfor:

Hvordan kan Facebookgruppa «Den Selskapelige» bidra til feministisk praktisk mobilisering og samfunnsengasjement for sine medlemmer, og kan dette si noe om dagens feministiske bevegelse?

Som en bevegelse i samfunnet ser jeg på dette som sosiologisk relevant fordi det kan fortelle oss om hvor og hvordan samfunnsengasjement opptrer i vår moderne teknologiske verden. Feminisme, sosiale medier og mobilisering er alle sosiale fenomen som er viktig og spennende å prøve å forstå. For å svare på dette spørsmålet presenterer jeg i neste kapittel teori om feminisme, sosiale medier og feminisme på sosiale medier. Jeg skal videre fortelle om metoden jeg har brukt i forskningsprosjektet, og analysen av mine data før jeg drøfter hovedfunn i analysen og så avslutter med en oppsummering og forslag til videre forskning.

2 Teori og tidligere forskning

Jeg ønsker å belyse temaet og svare på problemstillingen min ved hjelp av tidligere forskning og teori om feminisme på sosiale medier, særlig ved hjelp av Cathrine Holst bok «Hva er feminisme» for å forstå det feministiske aspektet ved tema (Holst, 2017) og teori om sosiale medier med Ida Aalens bok «Sosiale medier» (Aalen, 2015) For å forstå feminisme på sosiale medier i lys og kontekst av et demokratisk samfunn, vil jeg bruke teori om begrepet «medborgerskap». Begrepet kan bidra til å belyse hva det vil si å delta og engasjere seg i offentlig debatt. Ved å bruke den fjerde bølgen feminisme, ønsker jeg å sette dagens feminisme i kontekst av den første, andre og tredje og bølgen feminisme – ved hjelp av bølgemetaforen (Holst, 2017). Dette er en historisering av feminismen, som min oppgave ønsker å bidra til. Derfor trenger jeg et begrepsapparat rundt hva sosiale medier er, og bruk og deltagelse av sosiale medier

2.1 Feministisk historie

Det er mange ulike retninger og bevegelser innenfor feminisme. Likevel er en vanlig beskrivelse og fremstilling av feminismens historie er å forklare det som bølgebevegelser. Det er flere forskere og andre som diskuterer om vi nå er inne i en fjerde bølge (Holst, 2017; (Munro, 2013). For å en bedre innsikt i hvor vi feminismens står i dag er det et poeng å forstå hva fortellingen om de tidligere bølgene har handlet om.

Det er ulike meninger om når *feminismens første bølge* startet. Allerede på slutten av 1700-tallet ble kvinnesak satt på dagsorden av ulike opplysningsfilosofer, men det er vanligere er det å si at det startet på midten av 1800-tallet. Bølgen beskrives av to bevegelser; arbeiderkvinnebevegelsen og den borgerlige kvinnesaksbevegelsen. Disse gruppene var i strid med hverandre, men det var også interne uenigheter. Den borgerlige bevegelsen var

liberalistisk og med fokus på *likhetsfeminisme*, som kort fortalt gikk ut på at kvinner skulle få de samme rettighetene som menn. Arbeiderkvinnebevegelsen opponerte imot og kalte seg gjerne *forskjellsfeminister*. De mente at kjønn er forskjellig og at kvinnebevegelsen isteden burde kjempe for at samfunnet i større grad skulle anerkjenne verdien av kvinners særlige erfaringer, blant annet som mødre og husmødre. Felles for bevegelsene var at kvinner organiserte seg, og et resultat var at kvinner i mye større grad enn tidligere fikk rettigheter som for eksempel stemmerett (Holst, 2017).

Etter andre verdenskrig returnerte menn til arbeid og kvinnene returnerte til hus og hjem. Mannen var den som hadde å gjøre med politikk og produksjon, mens kvinnen tok seg av husarbeid og barneoppdragelse. I mange land har antall husmødre aldri vært høyere enn på 1950-tallet. På 1960- og 70-tallet kom *feminismens andre bølge*. Kvinner tok høyere utdanning og andelen kvinner i arbeidslivet økte drastisk. En ny kvinnebevegelse så dagens lys sammen med andre sosiale bevegelser, gjerne fra venstresiden i politikken.

Standardfremstillingen forteller at de liberale rettighetene for kvinner på langt ble vunnet under den første bølgen og at den andre bølgen handlet om krav om reformer som gjorde det mulig å kombinere utdanning og lønnsarbeid med morsrollen og familie. Radikalfeminismen vokste frem med slagordet «det personlige er politisk», og med ideen om patriarkatet som et kvinneundertrykkende system. Radikalfeministene ønsket en forklaring på hvordan samfunnets systemer undertrykte kvinner, for så å kunne kjøre noe med kvinners reelle muligheter til å delta i samfunnet. Velferdsordninger som gjorde det lettere å kombinere familie og arbeid ble viktig (Holst, 2017 s. 45-50)

På 2000-tallet skal det ifølge Holst (2017) ha oppstått en ny bølge, *feminismens tredje bølge*. Selv om det ikke har vært en likestillingspolitisk reformbølge som vi så med den andre bølgen, er det nye stemmer og perspektiver som slipper. Mange mener feministdiskusjonen fornyes med nye spørsmål og motsetninger med nye beskrivelser, blant annet om feminisme som setter individet i sentrum, heller enn kvinner som en gruppe, upolitiske feminister som mener feminismen er blitt for akademisk, teoretisk og postefeminisme som i likhet med postmodernismen gjør et etteroppgjør med den moderne store fortellingen om hvordan fornuft og opplysning kan bringe frihet og fremskritt. Den tredje bølgen kan også sies at ville erstatte likhet med forskjeller. Tidligere var feminister opptatt av å finne likhet mellom kvinner, også å oppnå likhet med menn. Et feministisk mål i denne bølgen er forskjellighet, mellom kvinner og menn, men også mellom kvinner og i den enkelte fordi vi har mange, sammensatte, kryssende og «skeive» identiteter som ikke settes i bås. Interseksjonalitet er et begrep som

mange forbinder med den tredje bølgen feminisme (Holst, 2017). Kjønn, etnisitet og klasse skal ikke sees på som separate deler av sosialt liv, men sees i sammenheng. Det er derfor viktig å anerkjenne forskjellighet og hvordan kvinners liv formes av sosial ulikhet og klasse (Holst, 2017).

Ifølge Holst (2017) kan det å se feminisme i bølger være nyanseløst. Vi må være forsiktig med å omfavne enhver ny spennende karakteristikk som sannhet. Bølgene representerer på sett og vis en standardhistorie om feminisme. Vi har en feministisk fortelling av hvordan de feministiske bølgene var, men Holst kommer med mange eksempler på viktige feministiske kamper som ble utført i det som er omtalt som feministiske backlash. Vi må også huske på at denne standardhistorien ofte har vesten som referanseramme. Det er store forskjell på land. Feminismens historie vil også variere med hva man mener feminisme er.

2.2 Dagens feminisme

Det er flere som diskuterer om det nå er kommet en ny bølge, en *fjerde bølge feminisme*. Ifølge Holst (2017) kan vi kjenne igjen noen av karakteristikkene til den tredje bølgen, men det hevdes at feminismen også er blitt mindre individualistisk og mer opptatt av grupper og hvordan ulike typer av urett mellom grupper må ses i sammenheng. Det interseksjonelle perspektivet har nok derfor fortsatt fotfeste i denne nye bølgen. Samtidig er feminismen mindre avpolitisert og mer orientert mot praktisk politisk mobilisering. Holst peker på at gjennomslaget for sosiale medier har endret og gjort mye med feministisk politisk mobilisering. Kombinasjonen av politisk feminisme og mobilisering gjennom sosiale medier var trolig det som førte til økt oppslutning i Norge rundt 8.mars de siste årene. Da Donald Trump ble president, var det også mobilisering på sosiale medier avgjørende for at over 600 kvinnemarsjer fant sted verden over. I tillegg gjorde Twitterkampanjen #jegharopplevd i 2015, at flere tusen fortalte om opplevelser med uønsket seksuell trakassering. (Holst, 2017) Debatt om seksuell trakassering ble for alvor tatt opp i sosiale medier gjennom emneknaggen #MeToo høsten 2017 og ligner mye på #jegharopplevd. #MeToo har fått store konsekvenser for mange profilerte menn i maktposisjoner både i filmindustrien, politikken og arbeidslivet som sådan (Orgeret, 2019)

Praktisk politisk mobilisering på internett er en viktig del av den fjerde bølgen feminisme. Elasaïd Munro (2013) skriver at mange mener at internett i seg selv har aktivert et skift fra den tredje bølgen til en fjerde bølge feminisme. Sikkert er det at internett har skapt en «call-out» kultur, der seksisme og kvinnehat kan bli «called-out», avslørt og utfordra. Denne

kulturen fortsetter med innflytelse fra den tredje bølgen, med sitt fokus på mikropolitikk samt å utfordre seksisme og kvinnehat. Det blir stadig tydeligere at internett har bidratt til et globalt fellesskap av feminister som bruker internett både for diskusjon og aktivisme. Munro henviser til Julia Schusters (Schuster, 2013) arbeid som viste at online aktivisme gjøres av unge feminister. Mange i akademia hører til en eldre generasjon, og dette kan være noe av grunnen at den fjerde bølgen i liten grad har etablert i forskning enda. Det politiske potensiale av den fjerde bølgen sentrerer rundt å gi en stemme til de kvinnene som fortsatt marginaliseres av mainstream feminisme (Munro, 2013).

2.3 Tidligere forskning

Internettfeminisme og den fjerde bølgen feminisme er relativt nye begreper. Basert på litteratursøk og litteratur om standardhistorien om feminismens bølger er den fjerde bølgen definitivt mindre kjent enn den tredje. Selv med anerkjennelsen om at den skjer er den veldig ny. Eksempelene Holst beskriver i sin bok er fra henholdsvis 2015 og 2017. Det diskuteres om det i det hele tatt er en bølge å snakke om eller om vi fortsatt befinner oss i den tredje (Holst, 2017). Likevel tyder det på at sosiale medier og internett preger dagens feminisme, og i takt med økt bruk av sosiale medier (Munro, 2013; Røgeberg, 2018) har det også blitt mer forskning på sosiale medier og feminisme.

Julia Schuster er en av de som har forsket på sosiale medier og feministisk aktivisme. Hun mener at «online» aktivisme kun er synlig for de som er online, altså på nett, og at det særlig de unge som bruker online aktivisme. Unge kvinner bruker media til å ha kontakt og støtte hverandre, til politiske saker og organisere arrangementer i «den virkelige verden». Hun har funnet ut at de unge kvinnene setter pris på sosiale medias fleksibilitet, tilgjengelighet og mulighet til å nå store grupper mennesker i tillegg til at det er lett og billig. Online politisk deltagelse gir mange muligheter for feministisk deltakelse, men det ekskluderer samtidig de som ikke bruker sosiale media (Schuster, 2013).

Aktivisme på Twitter og gjennom emneknagger som sådan har fått mye oppmerksomhet de siste årene. #MeToo og #jegharopplevd var begge med på å belyse uønsket seksuell trakassering (Holst, 2017; Orgeret, 2019; Aalen, 2015) (Kitsy Dixon skrev i 2014 en artikkel om «Hashtag Feminism», på norsk emneknaggfeminisme. Her peker hun på at det er liten tvil om at vi nå møter en ny bølge feminisme via emneknagging. Hun skriver om hvordan man har brukt emneknaggfeminisme Twitter for å engasjere til aktivisme eller for å belyse saker. Hun fremhever at emneknaggfeminisme viser en evne til å redefinere sosiale realiteter ved å

kombinere nye måter, ideer og forme samfunn for kvinner som søker plasser å uttrykke deres verdier, globalt med andre kvinner som mener det samme og som deler den samme sosiale identiteten. Eksempler på dette er #YesAllWomen, #NotYourAsianSidekick og #SolidarityIsForWhiteWomen (Dixon, 2014) #SolidarityIsForWhiteWomen er en «cyberfeministisk» aktivisme rettet mot hvite feminister som ikke anerkjenner rasistisk, sexistisk adferd (Daniels, 2015).

2.4 Sosiale medier som plattform for samfunnsengasjement

Sosiale medier kan gi borgere nye muligheter til å ytre seg og til å mobilisere til politisk handling i det offentlige rom. Den arabiske våren tydeliggjorde at Facebook og Twitter var effektive redskaper for å nå store menneskemengder, spesielt i fravær av fri presse. Studier av sosiale medier og samfunnsengasjement viser at stadig flere benytter seg av tilgang til informasjon og demonstrasjoner som massemediene (Steen-johnsen, Enjolras & Wollebæk, 2013). Ida Aalen presenterer noen begreper i sin bok «Sosiale medier» som er interessante for å forstå Den Selskapelige. Disse er *meningsutveksling, sensurering og usikkerhet, og motoffentlighet*.

2.4.1 Meningsutveksling

En grunnleggende forutsetning for et fungerende demokrati er blant annet at folk diskuterer med hverandre og gjerne med dem som er uenig med dem selv, dette gjøres gjennom *meningsutveksling*. Første skritt i retning av politisk deltagelse er å gjøres opp sin egen mening. Uformelle politiske samtaler bidrar også til at folk må tenke over hva de selv mener om noe, samt at man har lettere for å forstå hva andre mener (Aalen, 2015).

2.4.2 Sensurering og usikkerhet

Ida Aalen skriver om en undersøkelse som viser at en av tre nordmenn deltok i diskusjoner om politikk og samfunn på nettet. Facebook var den største debattarenaen, og de som diskuterte der var langt mer representative for det norske folk enn de som deltok i samfunnsdebatten ellers. Deltagelsen var påfallende statusnøytral. Samtidig er det en del som kvier seg for å delta i diskusjon på sosiale medier. Halvparten av alle nordmenn sensurerer seg selv i sosiale medier i det hele tatt eller noen ganger, fordi de tror de tilhører mindretallet eller fordi de vet at de fleste er uenige i det de mener. Dette gjelder særlig kvinner og folk som befinner seg langt ute på høyresiden av politikken. Mange vil ikke ytre sin mening fordi de er redd for å bli oppfattet annerledes og eller hvis det er risiko for å oppleve trakassering

eller mobbing. Hva vi er komfortable med å diskutere påvirkes av sosiale mekanismer. Ifølge rapporten Status for ytringsfriheten fra 2014 er nordmenn mer forsiktige med å si hva de mener i sosiale medier med med venner og kjente. Mange opplever det som tryggest å uttrykke seg mer nøytralt og dempet enn blant venner og kjente. (Aalen, 2015)

2.4.3 Motoffentlighet

Mange lager grupper for å snakke og diskutere med folk som man er enig med. Dette kan bidra til at befolkningen blir mer polarisert, men det kan også være oppløftende og positivt. En nødvendig forutsetning for et demokrati kan være at likesinnede samles, det er en forutsetning for aktivisme og protestbevegelser. Aalen skriver at begrepet motoffentlighet var ment som en motvekt til den offentlige sfæren, og ved å slippe det granskende blikket til de dominerende gruppene i samfunnet kunne motoffentligheten utvikle felles identitet, språk og en kritikk av det dominerende synet. Sammen blir disse bedre rustet til å stå imot og utfordre de dominerende gruppene. Et eksempel på dette er #jegharopplevd-kampanjen, som satte søkelyset på seksuelle trakassering av kvinner. Ved hjelp av sosiale medier har det blitt billigere og enklere å organisere og informere. Mobilisering av folk kan skje raskere, oftere og bredere. Sosiale medier har gjort at man ikke er like avhengige av etablerte organisasjoner eller redaksjonelle medier for å samle folk til aksjoner (Aalen, 2015).

2.5 Medborgerskap

Feministiske diskusjoner på sosiale medier handler som vi har sett ovenfor om en form for samfunnsdeltakelse. I denne sammenheng er medborgerskap et relevant begrep. Sosiolog Edda Stang (2016), argumenterer i sin artikkel om offentlig deltagelse i en digital debatt om norske barnevernet for at sosiale medier kan bidra til medborgerskap. I artikkelen sin bruker hun begrepet medborgerskap. Hun skriver at medborgerskap innebærer å være en del av og delta i samfunnet på flere nivåer og arenaer. Medborgerskap handler om å være inkludert og oppleve seg som en del av samfunnet. Stang peker på at medborgerskap har åpnet for nye former for deltagelse ved lett tilgang til å ytre seg offentlig og diskutere med mange samtidig. Medborgerskap bygger på et prinsipp om at alle individer er fullverdige medlemmer av et samfunn. Med det følger det også både rettigheter og plikter som sikrer oss status som likeverdige, og med like mulighet til å delta i samfunnslivet. Videre skriver hun at medborgerskap ikke bare handler om selve deltagelsen, men også om rammebetingelser som gir mulighet til å delta (Stang, 2016). Stang viser til Goul Andersen (2004) i sin artikkel og at han vektlegger rettigheter og plikter, men også praksiser. Medborgerskap kan ha ulike dimensjoner, rettighetsdimensjon, deltagelsesdimensjon og identitetsdimensjon. Sist nevnte

dimensjon inkluderer politisk og sosial deltakelse i samfunnslivet. Goul Andersen forståelse av medborgerskap handler særlig om situasjonsbestemt deltakelse rettet mot et enkelt område som for eksempel grasrotbevegelser, politiske kontakter eller offentlig kommunikasjon som leserbrev og artikler (Goul Andersen, 2004). På bakgrunn av dette mener Stang (2016) at «utviklingen av sosiale medier kan borgere få tilgang til flere arenaer for situasjonsbestemt deltakelse». I tillegg gir sosial medier muligheten til å bruke sin egen historie og erfaring på sin egen måte uavhengig av journalister. Stangs analyse viser også at personlig erfaring kan gjøres til en ressurs i offentligheten (Stang, 2016)

2.6 Konkretisering av oppgaven

Oppgavens overordnede problemstilling tar for seg hvordan en Facebook-gruppe kan mobilisere feministisk engasjement. Basert på teori og forskningsspørsmålene min og tanker jeg satt igjen med etter å ha intervjuet informantene mine formulerte jeg følgende underproblemstillinger (UP):

UP 1: Hvordan bruker og deltar medlemmene av Den Selskapelige nettsamfunnet?

UP 2: Hvordan beskriver informantene forumet? (Hvilken funksjon har gruppa?)

UP 3: Hvordan bidrar medlemskapet i gruppa til feministisk mobilisering?

3 Metode

I en forskningsprosess er det viktig å reflektere over hvordan forskningsprosjektet skal gjennomføres og hvorfor. Valg av metode, forskningsdesign, forskerrolle og etiske problemstillinger knyttet til gjennomførelsen av prosjektet er alle viktige momentene her

3.1 Valg av metode: Kvalitativt dybdeintervju

Denne oppgaven benytter seg av kvalitativ metode gjennom dybdeintervju. Kvalitativ metode baserer seg på en åpen nysgjerrighet, der empirien blir viktig for hva som er interessante funn, heller enn å skulle teste om en hypotese kan bekreftes eller ikke. Det er viktig å forstå heller enn å forklare, samtidig som man har en nærhet til dem man forsker på. Da er det avgjørende med en åpen interaksjon mellom informant og forsker og data blir i form av tekst og ikke tall (Tjora, 2018). I min oppgave er jeg genuint nysgjerrig på *hvordan* informantene *opplever* det å være en del av den spesifikke Facebook-gruppa. Jeg vil finne ut av deres subjektive tanker og følelser om tema og komme tett på deres erfaringer. Dette gjør jeg ved å skape en åpen interaksjon for å få nærhet til informantene. Jeg ønsker å dem til å reflektere over sin egen

livsverden, altså verden sett fra informantenes ståsted. Hvordan bruker disse menneskene gruppa for å få utløp for et samfunnsengasjement? Jeg vil utforske hva slags kunnskap og samfunnsengasjement de får og hvordan det oppleves. Dette gjøres blant annet ved å skape en trygg og rolig situasjon der informanten får tillit til forskeren (Tjora, 2017).

Ved å gjennomføre et interaksjonelt intervju med informantene anerkjenner jeg at det er deres opplevelser og holdninger til tema ikke kan plasseres inn i et skjema, nettopp ved at de får snakke relativt fritt ut ifra mine spørsmål. Det gir også meg mulighet til å tilpasse mine spørsmål ut ifra hva informanten sier. Jeg skal ikke finne ut av om en hypotese stemmer eller ikke, altså falsifisere en påstand, men tilpasse både spørsmål og gjøre analyse ut ifra hva som blir sagt.

3.2 Abduktiv tilnærming

En metode og analyse kan være *deduktiv* eller *induktiv*. En deduktiv tilnærming, også kalt teoridrevet, lar teorien bestemme på forhånd hva som er interessante data og forklarer enkelthendelser ut ifra en generell regel. Induktiv tilnærming er datadrevet og man kan anta eller utvikle generelle sammenhenger ut fra observasjon av enkelttilfeller. Som oftest, men ikke uten unntak, bruker man deduktiv tilnærming i kvantitativ metode, og induktiv tilnærming i kvalitativ metode. (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2018; Tjora, 2017)

Abduktiv tilnærming derimot, plasserer seg mer i midten av ytterpolene induktiv og deduktiv. Den starter med empirien, men lar teorier spille inn før og under forskningsprosessen (Tjora, 2017; Vassenden, 2018). Vassenden kritiserer en ren deduktiv eller induktiv metode ved å si at empirisk forskning uten å orientere seg teoretisk er å famle i blinde, og at å teoretisere uten empirisk forankring vil ende opp i tomme skall. (Vassenden, 2018). Ved valget av tema for egen oppgave hadde jeg allerede etablert kunnskap, interesse og nysgjerrighet for moderne feministisk teori. Både i skisse for oppgaven og i det jeg formet intervjuguiden hadde jeg med meg en forforståelse. Jeg bruker mye av denne kunnskapen når jeg senere skal tolke de svarene jeg får inn fra mine intervjuer. Fordi jeg ikke skal teste en hypotese, men heller undersøke enkeltmenneskers opplevelse av noe vil jeg si at jeg har en induktiv tilnærming heller enn en deduktiv. Likevel vil jeg hevde at den også kunne sees på som abduktiv, i og med at jeg først og fremst skal studere enkelttilfeller, men har teori aktivt i mente både i forkant av oppgaven og når jeg skal gjøre analysen av mine funn. Jeg er med andre ord ikke teoriløs verken i forkant eller under prosessen.

3.3 Forskningsintervjuene

Da jeg utarbeidet intervjuguiden (se vedlegg) delte jeg inn i fire deler; introduksjon, oppvarmingsspørsmål, hoveddel og avslutning med enkle spørsmål. I introduksjonen fortalte jeg om prosjektets formål og informerte om informantenes rettigheter og intervjuets rammevilkår, som at det var frivillig og anonymt og at jeg brukte lydopptaker. Spørsmålene i hoveddelen baserte jeg på teori om feministisk mobilisering på sosiale medier (Holst, 2017; Munro, 2013) og ikke minst min egen erfaring som medlem av Facebookgruppa definere jeg på forhånd noen indikatorer jeg mente var forenelig med mobilisering og deltakelse. Det viktigste for meg var å kartlegge medlemmenes bruk av gruppa, aktive valg som følger av gruppa og deres egne refleksjoner rundt gruppas tema og medlemskap i gruppa.

3.4 Utvalgsprosess og gjennomføring av intervju

For å besvare problemstillingen min var det nødvendig å intervju medlemmer av Den Selskapelige. Jeg skrev derfor et innlegg i gruppa der jeg forklarte tema for min bacheloroppgave og spurte om det var noen som kunne tenke seg å la seg bli intervjuet av meg (se vedlegg). Jeg valgte å møte med de første som kontaktet meg. Alle bor i Trondheim og har tilknytning til NTNU, alle har studert der og én har det som nåværende arbeidsplass. Jeg intervjuet dem i mars 2019 på det campus der de hørte til.

Anonyme navn	Lene	Hanna	Anne	Mina
Alder	26 år	29 år	30 år	29 år
Studie/jobb	Studerer Psykologi	Studerer Sosialantropologi	Mastergrad i religionsvitenskap Studerer videre	Jobber ved NTNU Utdanna sivilingeniør
Antall år medlem	7 år (2013-)	1 (2018)	Under et år (høst 2018)	1 år (2018)

Før intervjuene startet fikk jeg informantene til å lese gjennom og skrive under på Samtykkeskjemaet (vedlegg). Intervjuene varte mellom 25 og 35 minutter og jeg transkriberte intervjuene ordrett i etterkant.

3.5 Analyseprosess

I analyse av kvalitative undersøkelser innebærer at man gjør en form for sortering og koding av materialet. Dette kan ifølge Hanne Haavin (2000) gjøres på langs eller på tvers av

materialet. Jeg har gjort en empirinær på tvers analyse, det vil si at jeg har søkt etter fellestrekk, sammenhenger eller særtrekk i de ulike informantenes fremstillinger (Haavind, 2000). Jeg begynte først med å lese igjennom intervjuene grundig, deretter noterte temaer. Det viktigste for meg ble å lage en stor tabell med alle spørsmål jeg stilte og fylte inn informantenes svar. Basert på den visuelle sammenligningen av informantenes svar lagde jeg undproblemstillinger, disse underproblemstillingene baserte jeg kategoriene i analysen på. På denne måten ble kategoriene mine til.

3.6 Forskers rolle

Teoridelen min viser at feminisme og sosiale medier er et mye debattert tema med sterke meninger og ulike perspektiver. Grunnen til at jeg valgte dette tema er at jeg personlig er motivert ut ifra en spesifikk interesse for samfunnsdebatt og likestilling som sådan. Derfor er det særlig viktig at jeg er bevisst på mine forforståelser og at forskningen min er transparent og med en streng systematikk, slik at det ikke skulle være noen tvil om mine intensjoner. Jeg må kunne vise hvordan egen forskning ikke er politisk, men analytisk gjennom hele prosessen. Dette gjør jeg blant annet ved å være bevisst på egen rolle og egne holdninger til tema, da det er veldig lett at det påvirker arbeidet og kanskje spesielt intervjusituasjonen.

Alle informantene mine var i likhet med meg selv selverklærte feminister. Allerede her har vi en likhet som muligens kan ha noe å si for hvordan vi tilnærmet oss hverandre i intervjusituasjonen. I tillegg er vi alle medlemmer av samme Facebookgruppe. Vi har alle interesse av å være der, men det kan også hende at gruppa har påvirket oss som har noe å si for vår felles forståelse av mange av temaene vi snakker om og hvordan vår interaksjon var. Tre av fire av mine informanter er studenter som gikk studier som handler om individ og samfunn, slik som også sosiologi gjør. Dette kan også ha påvirket vår kommunikasjon under intervjuet. Jeg opplevde at intervjuet med sivilingeniøren annerledes, det var betydelig kortere og at hun svarte mer konkret på spørsmålene mine. Hun sa selv at hun syntes spørsmålene mine var veldig åpne.

Dette kan ha påvirker intervjusituasjonen ved at det kan ha vært lettere for oss med lik studiebakgrunn å forstå hverandre og å snakke fritt, men det kan også ha påvirket mine antagelser om hva informantene mener om ting på forhånd som igjen kan påvirke min analyse av deres utsagn. Poenget er uansett at det er viktig for meg som forsker å være klar over når jeg interagerer med informantene mine og tolker svarene deres, men også for oppgavens transparen, altså oppgavens gjennomsiktighet (Tjora, 2018).

Min posisjon som forsker har noe å si, og fullstendig nøytralitet i denne oppgaven vil være svært vanskelig å oppdrive. Dette kan være utfordrende for oppgaven, men ved å være bevisst og ikke minst forklare hvordan min personlige interesse kan brukes i en analyse, vil det absolutt kunne være en ressurs (Tjora, 2018). Fordi jeg selv er kvinne og medlem av Den Selskapelige har jeg allerede meninger om de spørsmålene jeg stiller mine informanter. Jeg må derfor ikke være forutinntatt, men heller bruke min innsikt til å formulere gode og relevante spørsmål, som en som ikke hadde samme innsikt kanskje ikke kunne stilt.

3.7 Datakvalitet

I denne oppgaven ønsker jeg å finne karakteristiske trekk ved dagens feminisme på sosiale medier. Ved en gjennomtenkt og metodisk prosess med oppfølging fra fagveileder kan jeg konkret si noe om hvordan mine informanter interagerer med gruppa, men jeg kan ikke nødvendigvis si at det gjelder for alle ni tusen i gruppa. Den Selskapelige er også en lukket gruppe, som svekker muligheten for å generalisere utover populasjonen. Likevel kommer jeg med eksempler på atferd som er en del av en større tendens i samfunnet, som demonstrasjoner. Derfor har jeg brukt tidligere forskning på temaet som støtter opp under generaliserbarheten. Min forskning må sees i sammenheng med tidligere forskning om de tendenser jeg prøver å forklare. Basert på tidligere forskning, og mine informanters svar har jeg prøvd å identifisere noen kjennetegn ved for eksempel feministisk mobilisering som kanskje kan være relevant for andre tilfeller gjennom (Tjora, 2017).

4 Analyse

I denne delen presenterer jeg mine funn. Jeg forklare de ulike kategoriene basert på mine underspørsmål. Analysen har tre hovedkategorier. I kategori 1 prøver jeg å vise hva det vil si å være medlem av gruppa, i kategori 2 vil jeg få frem gruppas egenskaper og i kategori 3 forteller jeg om ting informantene har gjort som kan sees på som feministisk mobilisering.

4.1 Kategori 1: Hva innebærer det å være medlem?

For å forstå hva det vil si å være medlem hadde jeg noen spesifikke spørsmål tidlig i hoveddelen av intervjuet. Jeg spurte om hvor ofte de leser innlegg, om de kommenterer, om de publiserer innlegg og hvordan de opplever det. Alle leser innlegg. Hos Lene, Hanna og Anne dukker det opp i nyhetsoppdateringen (på engelsk: feed), og de leser dermed innlegg

hver dag. Mina har skrudd av varsler fra gruppa, slik at det ikke kommer opp i nyhetsoppdateringen hennes, men hun går aktivt inn på gruppa minst en gang i uka.

Psykologistudenten Lene forteller at hun ikke oppsøker det aktivt, men at det er det som dukker opp først når hun går inn på Facebook. Hun forteller at hun bruker gruppa mest til å lese artikler og sier det er den eneste gruppa på Facebook hun er såpas aktiv i og som hun er interessert i å følge med på hva som skjer på. Hun kommenterer iblant, men kvier seg ofte litt fordi hun føler at hun må være på veldig «påkobla» og «med» og at hun må følge opp. Hun sier hun blir selvbevisst og usikker på om hun blir forstått riktig. Lene har også skrevet innlegg, men det er mange år siden. Hennes innlegg handlet om skeiv tematikk.

Hanna er 29 år og studerer sosialantropologi. I tillegg til å lese innlegg daglig skriver hun også en del i kommentarfeltet. Hun kommenterer der hun føler hun har noe å si, og det er som regel ganske ofte. Hun er aktiv i diskusjoner om abort, og generelt ting som har med foreldreskap å gjøre, hun ser selv alenemor, og tror det kan gi henne gode perspektiver. Hanna har skrevet mange innlegg, spesielt om abort. Hun skriver om forskjellige ting, amerikansk politikk og når hun kommer over nyhetssaker hun føler er aktuelt å diskutere med gruppa.

Anne er 30 år. Hun har en master i religionsvitenskap. Hun har vært medlem i under et år. Hun ser innlegg hver dag, men det er ikke alltid hun leser så nøye. Det hender at hun kommenterer for å for eksempel få frem en nyanse hun ikke har fra før eller mer morsomme enkle ting; «det nest siste jeg kommenterte på var hva kaller du det der nede? Det var morsomt. Jeg trengte ikke gjøre det, men var bare i godt humør». Hun forteller at det er mange som har sterke meninger, og da orker hun ikke helt å involvere seg. Da tenker hun heller over det selv og snakker med andre om det som ikke er med i gruppa. Siden høsten 2018 har hun skrevet to innlegg. Det ene var et praktisk spørsmål og det andre var link til en artikkel om et tema hun ville høre hva andre tenkte om. På det første spørsmålet fikk hun mange tips.

Mina er 29 år og er sivilingeniør. Hun har vært medlem i ett år. Mina har skrudd av varsler fra gruppa fordi hun synes det blir slitsomt at det skal dukke opp i nyhetsoppdateringen hennes. Derfor går hun heller inn i «gruppevisningen» (innlegg fra gruppene man er med i kommer opp) eller direkte inn på gruppa når hun selv har tid og lyst. Hun leser derfor innlegg ca en gang i uka. Mina kommenterer på innlegg en sjelden gang iblant. Det kan for eksempel være

om amming, barn, permisjonsregler. Hun har aldri skrevet innlegg, og forklarer det med at det ikke har vært noen ting som hun har sett på som har vært «stort nok».

4.2 Kategori 2: Gruppas egenskaper

4.2.1 Medlemmenes interesse for gruppa

Alle setter pris på å være med i gruppa. Selv om gruppa er en kvinnegruppe og ikke feministgruppe forteller alle fire at det ofte er det feministiske fokuset som er interessant for dem. Lene sier at gruppa har høy relevans for hennes interesseområde, og at hun gjerne skulle hatt enda mer feministisk fokus. Hun liker at man kan lære noe og det er rom for å være uenig uten at folk kommenterer stygge kommentarer til hverandre. Anne synes artiklene folk deler i gruppa er interessante. Hun synes også det er interessant å se spennet av meninger blant kvinner, og få nyanserte meninger om ting.

4.2.2 På samme lag

Lene føler at utgangspunktet for medlemmene er på samme lag og at de ønsker hverandre vel. Dette kan henge sammen med Hannas opplevelse av å publisere et innlegg. Hun opplever å bli «backa» av de andre i gruppa med massiv støtte, som gjør at det blir lettere for henne å være desto mer aktiv og å tørre å si meningene sine høyt. Hun forteller at hun får konstruktive tilbakemelding og private meldinger på Messenger med støtte når hun har delt personlige erfaringer. Dette kan ha noe å gjøre med opplevelsen av trygghet. For Hanna er denne tryggheten viktig når hun skal si meningene sine høyt inne i gruppa.

4.2.3 Kvinneforum

Informantene svarer ulikt på i hvilken grad det er nyansert debatt i gruppa, men alle setter pris på nyanserte meninger. På spørsmål om Anne følger med på debatter inne på gruppa svarer hun at de debattene som er interessante å følge med på er når hun får nyanserte meninger om ting – «uten lange tette innlegg av menn, som mener ting». Jeg stiller alle informantene mine spørsmål om hvordan de synes det er å være i et forum kun bestående av kvinner. Anne synes det er behagelig at det ikke er noen menn der. Hun sier de kan være påtrengende med sine lange tette innlegg med vanskelig ord og at de er så opptatt av å «logikke». Hun mener de sier at det kvinner sier er emosjoner, «alle avgjørelser handler jo om emosjoner». Lene tror gruppa oppleves som en tryggere plass for mange å ytre seg, fordi det bare er kvinner. Hun sier at «alle andre steder i livet er det jo folk som ikke er kvinner, så den lille gruppa der ... synes jeg er fint at vi har.» Mina setter også pris på at det bare er kvinner i forumet. Hun sier det gir

følelse av at de alle er i samme båt. Hun mener man slipper tulleinnlegg fra menn som ikke vet hva det vil si å være kvinne. Det gjør det litt friere. Videre kommenterer hun at diskusjonen handler mer om sak enn person og seksualitet, og man slipper netthets som man ellers kan få i kommentarfelt. Dette er beskrivelse som støtter opp under Hannas opplevelse om at det er godt å være bare kvinner.

Uten å virke generaliserende, så vil jeg påstå at det er den eneste praten jeg ikke har opplevd direkte drittsslenging, eller personangrep, eller styggedommer. Om det har noe med at det er bare kvinner som er der, det vet jeg ikke, men jeg tenker at det må jo være en faktor, for vi er jo tross alt syv tusen stykker. Så man kunne regna med at det hadde vært litt troll der, men jeg merker det føles som en tryggere plass å være. Rett og slett.

Uavhengig om det er mangel på menn eller hva det er som gjør at Hanna ikke opplever «drittsslenging» eller personangrep så nevner både Hanna, Lene og Anne at medlemmene stort sett oppfører seg ordentlig og debatterer saklig. Mina kan kvie seg for å delta aktivt i gruppa fordi hun har opplevd at debattklima er litt hardt og hun er redd for å bli misforstått. Likevel forteller hun at det ikke er drittkasting. Hanna forteller at hun synes det er interessant hvor annerledes hun opplever det å kommentere i Den Selskapelige fra hvordan det er å kommentere for eksempel på Dagbladet fordi det i Den Selskapelige er konstruktive tilbakemeldinger uten personangrep eller usaklighet. Hun beskriver de fleste kvinnene som reflekterte mennesker som prøver å møte hverandre med respekt, selv om de er uenig i det som blir sagt. Hanna sier at sistnevnte « ... er noe av det jeg setter høyest ved gruppa egentlig. Så jeg føler det er et trygt forum å uttale seg i».

4.2.4 Debattkultur

Likevel forteller Lene at medlemmene kan være litt truende fordi «de vet best», hun forteller på at debattkulturen ikke alltid har vært kjempebra, og at administratorene på gruppa gjør en jobb for å moderere. Anne sier at administratorene noen ganger kutter litt fort, men at de er flinke. Fra både Lene og Hanna får jeg høre at de administratorene virkelig måtte jobbe under en stor diskusjon i sommer om hvorvidt transkvinner kunne få være med i gruppa. Dette var en diskusjon både Lene, Anne og Hanna reagerte på og som Mina nevner. Lene syntes den var ubehagelig og overveldende, hun kommenterte litt, men skulle ønske hun hadde kommentert mer for å stå opp for sine medsøstre.

I intervjuene var jeg nysgjerrig på temaer knyttet til interseksjonalitet, altså temaer knyttet til samspill mellom diskriminering og merkelapper. Jeg var opptatt av å utforske dette og flere kjente til begrepet og utforsket dette aktivt i intervjuet. Lene tror gruppa har litt å gå på når det gjelder interseksjonalitet når det gjelder for eksempel transkvinner, ikke-hvite kvinner eller sexarbeidere. Lene tror at noen drar lasset, som også gjør at det kan være en læringsarena for mange som ikke har tenkt så mye på de tingene. Selv bruker hun internett for å lære om og bli bevisst på hennes egne privilegier. Anne mener litt av problemet med Den Selskapelige er nettopp at det er mye som ikke blir dratt inn i det interseksjonelle perspektivet. Hun synes medlemmer til tider er litt navlebeskuende. Selv om gruppa ikke er en feministgruppe blir provosert over at det er mye «hvit feminisme». Hanna derimot er av en litt annen oppfatning. Hun mener gruppa snakker om interseksjonalitet veldig godt. Hun forteller at fordi de er så mange kommer det dermed mange forskjellige representanter som gir grobunn for gode diskusjoner. Mina derimot synes det blir litt feil forum å diskutere det i. Hun skjønner at det kan være en tilleggsbelastning å være en minoritetsgruppe, men mener det blir litt på sida.

4.3 Kategori 3: Feministisk mobilisering

Basert på min problemstilling om hvordan gruppa Den Selskapelige kan bidra til feministisk mobilisering er jeg interessert i hva gruppa gjør med medlemmene, og hvordan de påvirkes av gruppa. Jeg stilte dem derfor spørsmål om informantene snakker med andre om temaer fra gruppa i tillegg og kanskje viktigst, om de har tatt del i aktivisme som følger av gruppa. I tillegg har jeg i denne delen tatt refleksjoner om egen deltagelse og konsekvenser av gruppa.

I Den Selskapelige deles det mye samfunnsaktuelle og politiske saker. Jeg stilte derfor informantene mine spørsmål om gruppa har noe å si for deres samfunnsengasjement. Mina sier at gruppa bidrar til samfunnsengasjementet sitt ved at hun blir oppmerksom på ting, hun ser ting som hun ikke har tenkt over. Medlemskap i gruppa er i rekka av engasjement som har bygd seg opp. For Lene er påvirker ikke gruppa så mye av hva hun gjør, men hva hun er opptatt av for sin egen del. Anne forteller at etter hvert som hun har blitt eldre har hun ikke hatt det samme behov for å bli sett for sine meninger lenger. Hun har vært heldig og har hatt mennesker rundt seg som er både gamle og unge «rødstrømper», og har dermed fått diskutert gjennom årene, faktisk helt siden ungdomsskolen.

For Hanna er Den Selskapelige et sted hun får utløp for nettopp samfunnsengasjement. Hun sier «Det er den første plassen jeg virkelig føler meg hørt.» Tidligere har hun følt seg som en

plagsom Facebookvenn som presser nyheter opp i ansiktet til folk, og til gjengjeld fått lite respons. Videre forteller hun:

Det var en så deilig plass der jeg kunne snakke om ting og faktisk få tilbakemelding og gode debatter, det er veldig givende på mange måter. Det har pusha meg til å bli mer engasjert. Jeg føler det er en god plass å være. Kanskje man føler seg utrygg på å heve stemmen, eller at man ikke har en plattform – her har du en plattform. Her har du noe å si og bli hørt.

Hanna er blitt tøffere. Hun sier hun aldri hadde turt å sende inn et debattinnlegg om personlige erfaringer til en større avis før hun ble med i gruppa. Ved å tørre å dele et innlegg i gruppa først, opplevde hun at hun faktisk hadde noe relevant å si. Hun forteller at støtten og oppmuntringa har vært viktig og gjør noe med henne. Selv om ikke alle informantene har hatt samme opplevelse å bli med i gruppa som Hanna, påvirker det dem alle i større og mindre grad ved at de for eksempel snakker med andre om temaer på gruppa. Mina prater gjerne med et familiemedlem som også er i gruppa om spesifikke nyhetssaker som har blitt delt i gruppa. Anne prater ofte om temaer hun finner interessante med mannen sin ved middagsbordet. Lene prater masse med venner om temaer som dukker opp i gruppa. Til de venninnene hun har som er medlemmer refererer hun ofte til ting som skjer der inne. Det hender også at hun oppdager ting der som hun sender vider til andre, men aller mest bruker hun det til egenopplysning, som hun i neste omgang kan bruke i diskusjon med andre.

Basert på kunnskap jeg har som medlem i gruppa vet jeg at noe av det gruppa har vært brukt til har vært kronerulling for å kjøpe blomster til kvinner som kunne fortjent litt ekstra heder og ære gjerne fordi de snakker høyt i media om kvinnerelaterte spørsmål. I tillegg vet at jeg gruppa har blitt brukt til å dele informasjon om arrangementer som demonstrasjoner. Jeg stiller informantene mine derfor konkrete spørsmål om de har deltatt på noe av dette. Både Lene og Hanna har deltatt på kronerulling for blomster. Lene synes dette er en fin ting å bruke gruppa til. Og håper at det oppleves støttende for de kvinnene som har stått i litt hardt vær, at de får litt «backing». Mina deltok på demonstrasjon mot innskrenking i abortloven Hun sier at hun sikkert hadde funnet arrangementet på Facebook uansett, men det var der det ble delt først. Hanna har også deltatt på demonstrasjon mot innskrenking av abortloven. Som følger at det meldte hun seg inn i Kvinnefronten, en norsk radikalfeministisk kvinneorganisasjon. Hun forteller om det som en stor opplevelse, at man også i Norge kan gå ut i gatene og si ting, sette ned foten. Hanna sier hun selv har fått et nytt forhold til det å være kvinne og være bevisst over sine egne samfunnsstøtter og sin egen stemme gjennom dette forumet. Hun er ikke i tvil

om at det er positivt. Hun tror det fører til å bli mer engasjert og at flere tør å stå opp for meningene sine. Hun tror gruppa gjør det enklere å mobilisere, og at det er de sosiale medier er bra på.

5 Diskusjon

Det er liten tvil om at Facebook-gruppa Den Selskapelige har potensiale til å være en plattform for feministisk mobilisering. Studier av sosiale medier viser at Facebook er blitt en like viktig kilde til informasjon som massemediene (Steen-johnsen et al., 2013) og ifølge Aalen (2015) er Facebook den største debattarenaen for en tredjedel av nordmenn. Denne oppgaven har vist at Den Selskapelige er et forum der medlemmer kan få utløp for samfunnsengasjement, gjennom medborgerskap. Oppgaven underbygger min teori om at Den Selskapelige kan sees på som en del av den fjerde bølgen feminisme. Hovedproblemstilling handler om hvordan Den Selskapelige kan bidra til feministisk praktisk mobilisering og samfunnsengasjement og hva dette kan fortelle oss om dagens feministiske bevegelse. For å diskutere oppgavens problemstilling bruker jeg underproblemstillingene mine for å kategorisere mine funn.

5.1 Medlemmenes bruk av den selskapelige

Med varierende grad av deltakelse bruker alle informantene nettsamfunnet hver uke. Den enkleste formen for interaksjon med gruppa er å lese og kommentere saker, dette gjør alle, men i varierende grad. I tillegg skriver blant annet Anne og Hanna innlegg.

I følge Schusters forskning er det som settes pris på ved sosiale medier fleksibilitet, tilgjengelighet og mulighet til å nå store grupper, i tillegg er det lett og billig (Schuster, 2013). Aalen (2015) peker også på at sosiale medier har gjort det enklere å informere og organisere protester som gjør at mobilisering kan skje raskere. Et eksempel på denne tilgjengeligheten for informasjon er at min informant Mina måtte slå av varsler slik at hun måtte gå aktivt inn for å se innlegg fra gruppa, det sier noe om hvor tilgjengelighet gruppa er i hennes hverdag. De tre andre informantene leste innlegg hver dag og kommenterte innimellom. Gruppa er fleksibel ved at man kan gjøre det man selv ønsker ut av et medlemskap i Den Selskapelige. Man kan være medlem og lese innlegg uten å aktivt delta i debatter ved å kommentere. Blant mine informanter er det varierende grad av deltakelse i gruppa. Mina har aldri skrevet et innlegg til forskjell fra Hanna som har skrevet mange.

5.2 Gruppas egenskaper

5.2.1 Sosialt fellesskap og motoffentlighet

Munro (2013) forklarer sosiale medier som et globalt fellesskap. Alle informantene mine ser på seg selv som feminister, og på grunn av deres interesse for kvinnerelaterte spørsmål er de blitt med i fellesskapet til Den Selskapelige. Aalen skriver at en nødvendig forutsetning for demokrati og aktivisme er at likesinnede samles, og derfor er det mange som lager grupper med likesinnede slik som Den Selskapelige. Når likesinnede samles for å diskutere blir de en *motoffentlighet*, ved å være en motvekt til den offentlige sfære. Sammen kan de skape en felles identitet, felles språk og sammen blir de rustet til å stå imot og utfordre de dominerende gruppene (Aalen, 2015). Fellesskapet kan skapes av en kultur som jobber aktivt for å støtte hverandre. Kronerulling for blomster til kvinner som engasjerer seg er ikke bare en måte å selv engasjere seg på, men det er også en måte å etablere en kultur der man støtter hverandre. Lene forteller hun synes det er en hyggelig ting å bruke gruppa til og det kan påvirke gruppas trygghet også. Det at å ta initiativ til å støtte andre kvinner kan ha ringvirkninger fordi det skaper trygghet ovenfor de andre i gruppa og.

5.2.2 Sensurering og usikkerhet

Aalen opplyser at særlig kvinner kvier seg for å dele meningene i offentligheten hvis det er risiko for mobbing og trakassering. Mange nordmenn sensurerer seg hvis de tror at mange vil være uenige i det de sier (Aalen, 2015). Videre skriver hun at det kan føles tryggere å dele meninger med venner enn på sosiale medier. Hanna snakker mye om at hun inne på Den Selskapelige har et rom og at det følges trygt å være der. Basert på at informantene synes det føles trygt og behagelig der uten menn, kan denne trygghetsfølelsen komme av at det bare er kvinner der inne. Mina forteller de er i samme båt, og Lene sier tidlig i intervjuet at de i gruppa er på samme lag. Uavhengig om det stemmer at menn hetser og trakasserer på sosiale medier gjør det at det bare er kvinner der at de føler på en trygghet. Denne tryggheten de later til å føle på kan også være kombinert med at de føler de støtter hverandre og at de identifiserer seg med hverandre, som igjen kan gi dem en større følelse av å prate med venner, enn om de skulle ytret seg til vilkårlige på sosiale medier.

Informantene snakker om det som er fint med gruppa er at man får forskjellige meninger om ting. Det er med på å gjøre gruppa til en plattform for meningsutveksling og medborgerskap. Likevel er det ikke bare greit å skulle dele meningene sine på gruppa. Lene synes noen ganger det kan bli truende med å si noe fordi de andre vet best og Mina kan kvie seg for å kommentere fordi hun ikke vil bli misforstått. Dette kan kanskje være grunnen til at

administratorene går aktivt inn og modererer gruppa, som igjen gjør at informantene opplever lite netthets.

5.3 Feministisk mobilisering

5.3.1 Utøvelse av samfunnsengasjement

Steen-Johnsen, Enjolras og Wollebækk (2013) bekrefter at Facebook er en viktig kilde til informasjon. Et eksempel på dette er at alle oppgir at de er på gruppa for å lære og bli bevisst og oppmerksom på ting. Mina sier at det å bli oppmerksom på ting hun ikke har tenkt over bidrar gruppa til hennes samfunnsengasjement. Lene forteller at gruppa påvirker hva hun er opptatt av og hva hun kan snakke med venner om.

Ifølge Stangs (2016) artikkel handler medborgerskap om å delta aktivt i samfunnet. Å vise samfunnsengasjement er en måte delta aktivt i samfunnet på. Aalen skriver at det å gjøre seg opp en mening er første skritt i politisk deltakelse, dette kan gjøres gjennom *meningsutveksling* som handler om å diskutere med hverandre. Gjennom uformelle politiske samtaler som for eksempel de på Den Selskapelige bidrar til at medlemmene må tenke over hva de selv mener, og gjerne med noen som er uenig med dem selv. Ifølge Aalen er dette en forutsetning for demokrati, nettopp å utveksle meninger (Aalen, 2015). Hvis medborgerskap er å delta aktivt i samfunnet, kan derfor å meningsutveksling være måte å utøve medborgerskap på. Stang skriver at deltakelse krever handlingsmuligheter som kan øke tilgang til offentlig rom. På grunn tilgjengeligheten en kvinne som allerede er medlem av gruppa har til Den Selskapelige der hun kan engasjere seg og være med å mobilisere er også handlingsrommet hennes for medborgerskap større.

Hanna sier at Den Selskapelige har hatt mye å si for at hun turte å sende inn et innlegg til en avis. Støtten hun allerede hadde fått av de andre inne på gruppa betydde mye for henne. Fordi hun hadde delt innlegget på sosiale medier først var det uavhengig av journalister og et mediehus. Stangs analyse viser at personlige erfaringer kan gjøres til en ressurs i offentligheten, og ved at Hanna fikk støtte fra Den Selskapelige motoffentligheten var hun rustet til å stå utfordre gjennom et leserinnlegg. Medlemmene av gruppa klart å skape et sted der det går an å være uenig, men der mange likevel tør å ytre seg. Hanna forteller at det har hatt mye å si at hun føler seg hørt. Hun har også syntes det har vært viktig at hun har fått konstruktive og støttende tilbakemeldinger.

Grunnlaget for denne meningsutvekslingen og utøvelse av medborgerskap kan forstås i lys av hva informantene forteller gruppas egenskaper er. Gruppas egenskaper som trygghet, støtte og mulighet for demonstrasjon kan være noe av grunnen til at gruppa kan sees på som et sted for feministisk mobilisering. Dixon (2014) skriver om at Twitter gjør det enkelt å engasjere til aktivisme, blant annet gjennom den arabiske våren, men mine informanter bekrefter at Facebook og nærmere bestemt denne gruppa bidrar til å spre informasjon om demonstrasjoner som gjør at to av informantene har deltatt på demonstrasjon mot innskrenking av abortloven. Demonstrasjon er et tydelig eksempel på utøvelse av medborgerskap ved at man aktivt deltar aktivt politisk i samfunnet. Viktigst for denne oppgaven viser både deltagelse på demonstrasjon, meningsutveksling, innlegg i avisa en form for praktisk politisk mobilisering med at Den Selskapelige kan sees på som en del av den fjerde bølgen feminisme. Den Selskapelige er et rom med potensiale for meningsutveksling og engasjement. Likevel er denne forskningen kun basert på fire av

5.3.2 Nyanser i mine funn

Det kommer tydelig frem igjennom intervjuene mine at Hanna er den mest aktive i gruppa. Hun er også den som er mest positiv til gruppa og forteller at Den Selskapelige har vært svært viktig for hennes engasjement og syn på seg selv som kvinne. Jeg finner det derfor interessant å sammenligne hennes fortelling om Den Selskapelig med Annes meninger om gruppa. Hanna forteller at hun har gått fra å være en plagsom Facebookvenn som ikke fikk respons på innlegg hun syntes var viktig å engasjere seg for til å ha skrevet innlegg i avisa. Hun skriver ofte i gruppa, deltatt i demonstrasjonstog og meldt seg inn i Kvinnefronten. Anne er også aktiv på gruppa, men når jeg spør om Den Selskapelige påvirker samfunnsengasjementet hennes forteller hun at ikke hun har like stort behov for å bli sett for sine meninger lenger. Hun forteller at hun har hatt rødstrømper rundt seg lenge, som hun har kunnet diskutere med, og at hun ofte diskuterer temaer fra gruppa med mannen sin. Basert på denne tolkningen og sammenligningen kan det virke som om det at man har allerede har et handlingsrom for sitt feministiske samfunnsengasjement kan ha noe å si for hvor aktiv man er i gruppa og hvor viktig gruppa er for den respektives samfunnsengasjement.

Selv om Den Selskapelige har mange faktorer som gjør at det er et forum som kan føles trygt, og som kan bidra til feministisk engasjement og samfunnsengasjement som sådan, er det likevel viktig å påpeke at flere av informantene synes det kan være utfordrende å delta i gruppa fordi det er sterke meninger og noen ganger mangel på nyanserte meninger. Det er veldig mange kvinner i gruppa og informantene forteller meg at administratorene gjør en

nødvendig jobb. I tillegg var sprikende meninger om hvorvidt gruppa håndterte interseksjonalitet på en god måte eller om det burde være på gruppa i hele tatt. Det forteller meg at gruppa på ingen måte er feilfri.

6 Avslutning

Dersom praktisk politisk feministisk mobilisering via sosiale medier handler om å gjøre aktive handlinger, engasjere seg, lære og bli mer bevisst på feminisme er det mange måter Den Selskapelige bidrar til dette. Dermed kan man argumentere for at gruppa er en del av den fjerde bølge feminisme som vi kan se i kontekst av standardhistorien. Alle fire informantene mine har gjort aktive handlinger på grunn eller delvis på grunn av gruppa. To av fire har deltatt på kronerulling for blomster, de to andre i demonstrasjonstog. Alle forteller i tillegg at de snakker med vennene sine om temaer inne fra gruppa og at de bruker gruppa for å lære og bli mer bevisst.

En slik type deltagelse kan gi medborgerskap til medlemmene i gruppa fordi man deltar aktiv i offentlig samfunnsdebatt. Grunnlaget for denne meningsutvekslingen og utøvelse av medborgerskap kan forstås i lys av hva informantene forteller gruppas egenskaper er. Faktorer som gjør at gruppa oppleves som et trygt rom det går an å uttale seg i, lære og prate med andre i kan handle om trygghet. Trygghet basert på en stemning «de er på samme lag», vil hverandre vel, og støtter hverandre. I tillegg synes de selv det er behagelig at det kun er kvinner der.

Det jeg synes er interessant med gruppa er at den er såpass stor, men likevel at informantene forteller om et stort sett godt debattmiljø, der det er lov til å være uenig. Til videre forskning kunne det vært interessant å gjøre en casestudie og sammenligne denne gruppa med en lignende Facebookgruppe. Det kunne også vært interessant å forske enda dypere i de feministiske strømningene i dagens samfunn og se hva det er som trigger dagens feministiske engasjement.

Litteratur

- Daniels, Jessie. (2015). The Trouble with White Feminism: Whiteness, Digital Feminism and the Intersectional Internet *SSRN*, 37. Hentet fra https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2569369
- Dixon, Kitsy. (2014). Feminist Online Identity: Analyzing the Presence of Hashtag Feminism *Journal of Arts and Humanities*, 3(7). Hentet fra <https://theartsjournal.org/index.php/site/article/view/509/286>
- Enge, Caroline. (2018, 26.februar 2018). Derfor deler kvinner intime historier med flere tusen andre i lukkede rom *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/kultur/i/ka8woL/Derfor-deler-kvinner-intime-historier-med-flere-tusen-andre-i-lukkede-rom>
- Goul Andersen, J. (2004). *Et ganske levende demokrati*. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Holst, Cathrine. (2017). *Hva er feminisme* (2. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Haavind, Hanne (Red.). (2000). *Kjønn og fortolkende metode*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Johannessen, Lars E.F, Rafoss, Tore Witsø & Rasmussen, Erik Børve. (2018). *Hvordan bruke teori?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Lunde, Mina Ghabel. (2014, 1.mai 2014). Hemmelig kvinnekalas. *Dagens Næringsliv*. Hentet fra <https://www.dn.no/kommentar/medier/hemmelig-kvinnekalas/1-1-5100359>
- Munro, Ealasaid. (2013). Feminism: A Fourth Wave. *Political Insight*, 4(2), 22-25. Hentet fra <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1111/2041-9066.12021>
- Orgeret, Kristin Skare. (2019). metoo. I *Store norske leksikon* Hentet 10.mai fra <https://snl.no/metoo>
- Salles, Olivia Corso, Vik, Malin Lenita & Tesdal, Solveig. (2014, 5.mai 2014). Sure organiserte feminister *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/4dA6g/Sure-organiserte-feminister>
- Schuster, Julia. (2013). Invisible feminists? Social media and young women's political participation. *Political Science*, 53(1), 8-24. Hentet fra <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1177/0032318713486474>
- Stang, Edda. (2016). Barnevern på sosiale medier - offentlig deltakelse og utøvelse av medborgerskap. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 57(04), 371-396. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2016-04-02> ER
- Steen-johnsen, Kari, Enjolras, Bernard & Wollebæk, Dag. (2013). Sosiale medier, samfunnspolitisk deltagelse og kontroll. *Internasjonal Politikk*, 71(2), 263-273

ER. Hentet fra

http://www.idunn.no/ip/2013/02/sosiale_medier_samfunnspolitisk_deltagelse_og_kontroll

Tjora, Aksel. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag

Tjora, Aksel. (2018). *Viten skapt*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Vassenden, Anders (2018). Produktive anomalier. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2(02), 145-163.

Aalen, Ida. (2015). *Sosiale medier* (2. utg.). Bergen Fagbokforlaget

Vedlegg

Innlegg på Den Selskapelige

Kjære flotte kvinner!

Jeg skriver en bacheloroppgave i sosiologi ved NTNU om hvordan det er å være en del av en gruppe på sosiale medier som diskuterer kvinnerelaterte spørsmål. I den anledningen lurte jeg noen av dere som bor i og i nærheten av Trondheim kunne tenke seg til å stille opp i et intervju med meg? Jeg vil finne ut av dine subjektive tanker og meninger om hvordan det er å lese og prate likestilling, feminisme og andre kvinnerelaterte spørsmål i en gruppe som denne. Det finnes ingen gale svar og du vil bli anonymisert. Gjerne send meg en melding her på Facebook eller e-post rikke@sjohelle.no hvis du er interessert. Da hadde jeg blitt ekstremt glad!!

Intervjuguide

Introduksjon

Introduksjon av meg selv

- Redegjøre for prosjektets formål: Jeg skal skrive en bacheloroppgave i sosiolog med tema fjerde bølgen feminisme på sosiale medier.
- Dette er frivillig – informere om samtykke (skjema?)
- Jeg bruker opptaker
- Konfidensialitet
- Anonymisering av data
- Formidling/publisering

Oppvarmingsspørsmål

- Alder
- Hvor kommer du fra
- Hvor bor du nå?
- Utdanning/jobb
- Hva bruker du Facebook til?

Hovedspørsmål:

- Når ble du med i Den Selskapelige?
- Hvordan ble du med?
- Hvordan forholder du deg til gruppa?
 - Leser innlegg?
 - Hvor ofte?
 - Kommenterer
 - Hvis ja
 - Hvor mye
 - Hvordan føles det
 - Har du vært med i diskusjoner?
 - Hvordan opplevdes det?
 - Skriver du innlegg?
 - Hvis ja:

- Hva skriver du?
- Hvordan opplever du det å skrive?
- Hva slags innlegg poster du?
- Hvor ofte?
- *Uenigheter
 - Hvor ofte leser du innlegg?
 - Går du aktivt inn på gruppa eller kommer det opp i feeden din?
- Hvordan opplever du det å være med i Den Selskapelige? (kanskje spm som burde komme senere)
- Refererer du til ting som skjer på gruppe til andre? Venner, kollegaer?
 - Prater du om temaer på Den Selskapelige med andre
- Ser du på deg selv som samfunnsengasjert?
- Følger du med på politikk?
- Hvordan stiller du deg til feminisme?
 - *oppfølgings spørsmål her
- Hva tenker du om MeToo
- Har tiden som medlem av Den Selskapelige påvirket deg?
- Har du noe forhold til den fjerde bølge feminisme?
 - Evt fortelle om den og høre hva hun tenker om sammenhengen mellom

Andre temaer

*I samtaler med venner om likestilling

*Spørre om verv

*Har du deltatt på demonstrasjoner eller kronerulling for blomster

*Hvordan er det å være i et forum bare bestående av kvinner

Avslutning

- Har du noe mer du vil legge til?
- Hva synes du om temaet?
- Er du fornøyd med svarene dine?

Samtykkeskjema

Din deltakelse i forskningsprosjekt knyttet til bacheloroppgave om mobilisering av kunnskap og bevissthet i kvinnegruppe på Facebook ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU

Vi takker for at du har sagt deg villig til å delta i et forskningsprosjekt for bacheloroppgave ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap ved NTNU. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Instituttets bachelorstudenter skriver en oppgave som innebærer analyse av dybdeintervjuer. Opplysningene samlet inn i oppgaven vil bare brukes til denne. Dersom det er aktuelt å bruke opplysninger til annet formål, vil du bli kontaktet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

NTNU, Institutt for sosiologi og statsvitenskap er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du er kontaktet som deltaker i dette prosjektet på basis av medlemskap i en kvinnegruppe på Facebook som diskuterer kvinnerelaterte spørsmål.

Hva innebærer det for deg å delta?

Du blir invitert til et intervju som varer mellom 30 og 45 minutter. Du kan selv velge passende sted for intervjuet. Intervjuet vil tas opp med en digital lydopptaker.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Du kan når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Lyddopptaket fra intervjuet blir lagret på en SD-minnebrikke. Opptakeren har verken tilkobling til internett- eller telenett. Etter opptak bringes opptakeren til instituttets eget transkripsjonsrom, hvor opptaket transkriberes av studenten selv. I transkriberingen anonymiseres opplysninger som kan identifisere deg som person. Etter dette slettes minnebrikken. Dermed er det ingen opplysninger som kan knyttes til deg som person som følger med videre i prosessen med analyse og publisering.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31.mai 2019. Opptaket av deg vil bli slettet etter dette.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:
innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
å få rettet personopplysninger om deg,
få slettet personopplysninger om deg,
få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

På oppdrag fra NTNU Institutt for sosiologi og statsvitenskap har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Prosjektet skal avsluttes senest 23.06.2019.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:
NTNU Institutt for sosiologi og statsvitenskap, ved ansvarlig for emnet sos2900, Emil Røyrvik, tlf 93 087 708, emil.royrvik@ntnu.no
NTNUs personvernombud: Thomas Helgesen, tlf 93 079 038, thomas.helgesen@ntnu.no
NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig (veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «opplevelse av å være medlem i kvinnegruppe på Facebook» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i dybdeintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til anonymisering, innen 1 måned etter gjennomført intervju.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)